

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

02 червня 2016 року

м. Київ

ЗВЕРНЕННЯ Ради суддів України

Рада суддів України обговоривши проект Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (реєстр. № 4734 від 30 травня 2016 року), внесений на розгляд Верховної Ради України Президентом України (далі – законопроект), розроблений з урахуванням змін до Конституції України, передбачених проектом Закону України «Про внесення змін до Конституції України» (реєстр. № 3524 від 25 листопада 2015 року), вважає за необхідне заявити наступне.

Необхідність змін до Конституції України у розділі «Правосуддя» обумовлена потребою суспільства у забезпеченні права на справедливий суд та реформуванню судового устрою України.

Запропоновані зміни до Конституції України в частині «Правосуддя» спрямовані на зміцнення судової влади в Україні, як окремої гілки влади і в цілому, окрім деяких положень, підтримуються Радою суддів України.

Рада суддів України впевнена, що зазначений Закон внесено на розвиток положень змін до Конституції України.

У законопроекті № 4734 запропоновано низку позитивних для судової гілки влади змін.

Зокрема, до позитивних змін слід віднести пропозиції в частині формування складу Вищої ради правосуддя, яка складається з більшості суддів, обраних судьями; передачі функцій здійснення заходів щодо незалежності суддів конституційному органу, вирішення питань щодо призначення, переведення та суддівської кар'єри - Вищій раді правосуддя; запровадження функціонального імунітету судді; надання згоди на

затримання судді Вищою радою правосуддя тощо; надання права Вищій раді правосуддя представляти суди у бюджетному процесі.

Разом з тим Рада суддів України звертає увагу на таке.

Відповідно до Висновку КРЄС № 10 (2010) Судові Ради мають відігравати значну роль у функціонуванні судової влади держав, зокрема, через визначення кадрових, фінансових та організаційних потреб судової влади.

На реалізацію зазначених міжнародних стандартів у проекті Закону надано повноваження Раді суддів України, зокрема, щодо погодження Положення про помічника судді.

Однак зазначеним законопроектом Раду суддів України позбавлено повноважень щодо участі у процесі прийняття певних нормативних актів, погодження яких за функціями Ради суддів України передбаченими статтею 133 цього законопроекту, є природним та логічним.

Це стосується Положення про апарат суду (стаття 155); Положення про Єдину судову інформаційну систему(частина десята статті 15); Порядку припинення роботи суду (стаття 147); визначення кількості територіальних управлінь, штатної кількості суддів, тощо.

Законопроект містить змістовні юридико-технічні недоліки в розділах «Засади організації судової влади», «Судоустрій», «Судді та присяжні», «Порядок зайняття посади судді», «Кваліфікаційний рівень судді», «Дисциплінарна відповідальність судді», «Забезпечення суддів», тощо.

Зокрема, у розділі «Забезпечення суддів» порушено принцип рівності суддів в частині розміру суддівської винагороди; у розділі «Судоустрій» не визначено порядок створення Верховного Суду та процедуру зайняття посад судьями у цьому суді, а у передбаченій пунктом 7 Прикінцевих та перехідних положень ліквідації, а не реорганізації через злиття Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів, вбачається зазіхання на їх незалежність.

Чергове розширення підстав для притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, в порівнянні з чинною редакцією відповідного Закону, створює додаткові загрози незалежності суддів.

У законопроекті також запропоновано подання суддями декількох додаткових декларацій: декларації родинних зв'язків та декларації майнового інтересу, введення інституту так званої «повної перевірки» майнового стану суддів, як осіб, уповноважених на виконання функцій держави, що для інших посадових осіб органів державної влади не передбачено.

Підтримуючи ідею передбачення механізму контролю за дотриманням суддями законодавства щодо запобігання конфлікту інтересів, намір запобігти проявам корупційної діяльності, Рада суддів наголошує, що виходячи з принципів рівності гілок влади, закріплених в Конституції України, введення таких декларацій лише для представників однієї з гілок влад, зокрема лише для суддів, як представників судової влади, порушує принцип рівності гілок влади, принижує у очах суспільства судову гілку влади порівняно з іншими: законодавчою та виконавчою.

Викликає сумнів доцільність запропонованого проектом порядку створення Верховного Суду, який складатиметься з двох рівнів та фактично з чотирьох автономних судів, що прогнозовано призведе до труднощів у забезпеченні єдності судової практики, організаційної єдності найвищої судової інстанції, призведе до внутрішніх протиріч, розшарування, неузгодженості правових підходів та, вочевидь, ослаблюватиме касаційну інстанцію, а отже, негативно відобразатиметься на діяльності всієї судової системи України, створить загрозу порушення принципу незалежності суддів, а також дотримання державою принципу правового захисту суддів та працівників апарату.

В окремій думці стосовно Висновку Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) вимогам статей 157 і 158 Конституції України суддя Конституційного Суду України Шевчук С.В. зазначив:

«Я не виключаю того, що реалізація судової реформи може вимагати реорганізації Верховного Суду України у зв'язку з ліквідацією вищих спеціалізованих судів та повернення найвищому судовому органу в системі судоустрою України касаційної функції, що може призвести до збільшення кількості суддів. Однак така реорганізація повинна відбуватися виключно з

дотриманням вимог Конституції України, що визначають статус Верховного Суду України і суддів. Вважаю, що навіть така перспективна реорганізація не може призвести до звільнення суддів Верховного Суду України, але допускаю, що може бути оголошений конкурс на зайняття додаткових посад.

З цього приводу Гельсінська спілка з прав людини (Польща) наголошує, що влада законодавця, який проводить конституційну реформу правосуддя, є обмеженою. Реорганізація судової системи не повинна справляти негативний вплив на суддів, які обіймають посади, і не може слугувати інструментом усунення конкретного судді з посади¹.»

У зв'язку з зазначеним, Рада суддів України звертає увагу Верховної Ради України на необхідність посилення гарантій суддівської незалежності, недопущення політизації судової влади й створення передумов для можливого впливу на неї з боку політичних інституцій, необхідність утвердження конституційного принципу забезпечення кожному громадянину права на справедливий судовий розгляд незалежним і безстороннім судом.

Рада суддів України звертається:

– до народних депутатів України із закликом виважено підійти до прийняття проекту Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (реєстр. № 4734 від 30 травня 2016 року), дотримуючись усіх принципів Конституції України, міжнародних стандартів та процедури прийняття Законів України;

– до представників міжнародних організацій з проханням здійснити експертне вивчення законопроекту на предмет його відповідності міжнародним стандартам у сфері судочинства.

**Голова
Ради суддів України**

В. Сімоненко

¹ Baka v. Hungary (2014), para. 86.